

Адміністративна відповідальність за скоєний злочин в сім'ї передбачена ст. 173-2 Кодексом України про адміністративні правопорушення та тягне за собою накладання штрафу від трьох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або адміністративний арешт на строк до п'яти діб [5]. Слід зазначити, що законодавством передбачені різні форми покарання, в залежності від тяжкості скоєного злочину, – від стягнення штрафу до позбавлення волі строком до 2 років. У деяких випадках – на більш тривалі терміни. Однак, існуюча практика показує, що стягнення штрафу за домашнє насильство зупиняє жінок звертатися до міліції, зазвичай, це впливає на сімейний бюджет і негативно – на всіх членів сім'ї.

Таким чином, правовий захист від насильства забезпечує достатньо широкий спектр можливостей. Існує багато органів та служб, які в змозі допомогти та вирішити питання сімейного насильства. В Україні прийнято низку законів, які сприяють попередженню насильства в сім'ї та гарантують охорону та захист прав, свобод та інтересів людини і громадянина, в тому числі, дитини. Однак, треба приділити увагу правовому вихованню дітей та їх батьків. По-перше, слід правильно інформувати про існуючі органи та установи, на які покладається здійснення заходів щодо попередження насильства в сім'ї. По-друге, необхідна тісна співпраця громадських організацій, органів влади та місцевого самоврядування. Також слід приділити особливу увагу психологічному відношенню жертв насильства до можливого вирішення їх проблем. Слід розвивати довіру до органів, на які покладаються повноваження, передбачені Законом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антокольская М. Семейное право / М. Антокольская. – М. : Юрист, 2002.
2. Декларація прав дитини від 20.11.1959 р.
3. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III.
4. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 № 2789-III.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X (Редакція станом на 02.03.2014 р.).
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (Редакція станом на 02.03.2014 р.).
7. Кримінальний кодекс України 05.04.2001 № 2341-III (Редакція станом на 16.03.2014 р.).
8. Сімейний кодекс України Закон від 10.01.2002 № 2947-III (Редакція станом на 04.08.2013 р.).
9. Положення про прийомну сім'ю. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 2 березня 1998 р.
10. Цивільне право України. Підручник : у 2 т. / [В. Борисова (кер. авт. кол.), Л. Баранова, І. Жилінкова та ін. ; за заг. ред. В. Борисової, І. Спасиво-Фатєєвої, В. Яроцького]. – К. : Юрінком Інтер, 2004.

Вікторія Лаюс,

психолог, вчитель-методист,
Тернопільська ЗОШ № 3

ВЗАЄМОДІЯ СІМ'Ї І ШКОЛИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВУ ТА ЗАХИСТУ ДІТЕЙ (З ДОСВІДУ РОБОТИ ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ)

У статті авторка ділиться досвідом роботи педагогічного колективу Тернопільської ЗОШ № 3 зі створення ефективної системи співпраці школи і сім'ї щодо попередження насильства та захисту прав дітей.

Victoria Laius

INTERACTION OF FAMILY AND SCHOOL FOR PREVENTION OF VIOLENCE AND PROTECTING CHILDREN (THE EXPERIENCE OF TEACHING STAFF)

The article summarizes the experience of teaching staff of Ternopil school № 3 on creating an effective system of cooperation between schools and families in order to prevent violence and protect children's rights.

Організація співпраці педагогів, батьків, учнів дає можливість реалізувати головну мету сучасного навчального закладу – створення умов для самореалізації особистості учня, виховання відповідно до його здібностей, інтересів та соціального замовлення суспільства. Сьогодні пріоритетним напрямом діяльності школи є побудова системи громадсько-державного управління та розвиток демократичного середовища, привернення уваги громадськості, органів влади до проблем виховання; підвищення ефективності навчально-виховного процесу.

Актуальність проблеми створення ефективної системи педагогічного впливу на сім'ю зумовлена орієнтацією сучасної теорії і практики на гуманізацію виховного процесу в сім'ї, де дитина має почуватися найбільш захищеною. Сім'я виступає мікросередовищем, в якому дитина соціалізується. Педагогічний потенціал сім'ї зумовлений різними чинниками, зокрема: готовністю батьків до виховання дитини, рівнем

загальної та педагогічної культури, ступенем взаємоузгодженості батьківських дій у питаннях виховання, їх індивідуальними особливостями, життєвим досвідом, ціннісними орієнтаціями тощо.

Аналіз педагогічної практики показує, що найкращі результати взаємодії школи і сім'ї має педагогічний колектив, в якому створюється відповідне виховне середовище, в якому батьки є активними учасниками навчально-виховного процесу у класі, де впроваджуються активні форми роботи, діють батьківські клуби тощо.

Результатом спільної діяльності школи – сім'ї – учнів є постійна увага до створення у навчальному закладі безпечних умов для життя та здоров'я, комфортних умов для навчання дітей; учителям у здійсненні педагогічної діяльності, батькам – у вихованні дітей. Піддаються критиці всі прояви приниження, натиску, відмови у задоволенні законних вимог учасників навчально-виховного процесу. Вирішення конфліктних ситуацій проходить у межах прав і свобод людини, гарантованих Конституцією України, та у відповідності до Законів України. Підтримуються прояви активності учнів та їх батьків у вирішенні питань організації навчально-виховного процесу, самоосвіти, організації учнівського самоврядування, дозвілля тощо.

Завдяки системній роботі з батьками через розгортання діяльності «трикутника» у школі відстежуються потреби батьків, рівень їх педагогічної компетентності, розробляються методичні рекомендації щодо вирішення питань співробітництва сім'ї та школи, зміцнюються морально-етичні зв'язки між дорослими та дітьми, панує атмосфера взаєморозуміння, підвищується рівень педагогічної культури батьків.

Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи є співробітництво школи і сім'ї, яке передбачає належний рівень педагогічної культури батьків. Тісний взаємозв'язок школи та сім'ї розвивається завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до виховної роботи, що включає:

1. Позакласний педагогічний всеобуч, спрямований на ознайомлення батьків з проблемами виховання дітей різних вікових груп, починаючи з першого класу.
2. Консультації батькам. Передбачають надання конкретних рекомендацій, порад з актуальних для батьків питань з виховання дітей та побудови позитивного спілкування.
3. Запрошення батьків до школи. Найчастіше це роблять для конфіденційної розмови про шкільні проблеми дитини (погана поведінка, неуспішність тощо). Під час бесіди важливо дотримуватися педагогічного такту, створити атмосферу довіри. Педагог висловлює свої міркування, відповідає на запитання батьків, надає корисні поради. Необхідно пам'ятати, що надмірне звертання уваги на недоліки учня викликає у батьків неприязнь, насторогу, навіть якщо учитель має рацію.
4. Ознайомлення батьків з психолого-педагогічною літературою. Передбачає відбір і надання рекомендацій щодо науково-популярної літератури для батьків відповідно до проблем, які є в учнів певного класу, чи в окремої дитини.

У виховному процесі школи, крім педагогів, беруть участь батьки, які працюють у класних та загальношкільних батьківських комітетах, виконуючи рекомендації, прохання вчителів.

Адресовані батькам рекомендації найчастіше стосуються таких аспектів шкільного життя:

- проведення безпосередньої роботи з дітьми: індивідуальної (наставництво, шефство), групової (керівництво гуртками за інтересами);
- надання організаційної допомоги вчителю: наприклад, сприяння у проведенні екскурсій (надання транспорту, забезпечення пугівками), організація зустрічей з цікавими людьми, комплектування класної бібліотеки, клубу аматорів книги тощо;
- участі у зміцненні матеріальної бази школи, вирішенні господарських питань (допомога в обладнанні кабінетів, виготовлення обладнання, приладів, ремонт школи тощо).

Зважаючи на актуальність забезпечення ефективної діяльності тріади «батьки – вчителі – діти», можна визначити такі аспекти в діяльності навчального закладу:

- координація діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу (органів виконавчої влади, організацій, установ, навчальних, культурно-просвітницьких, фізкультурно-оздоровчих закладів тощо);
- формування нової моделі взаємин між учнями, учителями та їх батьками;
- розробка та впровадження програм розвитку співпраці школи і родини;
- вивчення, узагальнення та поширення позитивного досвіду з організації співпраці з сім'єю, щодо залучення батьків до громадсько-державного управління школою;
- розробка навчально-методичних матеріалів з питань організації роботи з батьками;
- поширення інноваційного простору, впровадження інтерактивних форм роботи з батьками;
- створення організаційно-педагогічних умов щодо забезпечення підвищення рівня педагогічної культури батьків;
- підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності класного керівника щодо співпраці з батьками, роботи з сім'ями, що потребують посиленої педагогічної уваги.

Науковий підхід та практичний досвід доводить, що створення ефективної системи спільної роботи сім'ї та школи, використання інноваційних форм і методів роботи, запровадження психолого-педагогічної діагностики сприяє передусім розвитку особистості дитини, формуванню в неї громадянськості та патріотизму, вмінню жити в гармонії з природою, громадою, родиною, самою собою.

Інна Литвин,

аспірантка,

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА-ФАСИЛІТАТОРА З УЧНЯМИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА

У тезах подано аналіз сутності умінь фасилітації у працях відомих сучасних педагогів гуманістичної школи. Запропоновано зміст соціально-профілактичної роботи щодо попередження насилля над дітьми.

Inna Lytvyn

WORK OF A SOCIAL EDUCATOR WITH STUDENTS ON THE PREVENTION OF VIOLENCE

The article provides the analysis of facilitation skills in the works of famous modern humanistic school pedagogues. Contents of social and preventive work with regard to violence are developed.

Проблема насильства над дітьми залишається актуальною, незважаючи на те, що на законодавчому рівні будь-які прояви насильства стосовно дитини, зокрема фізичні покарання, заборонені. Насильство може чинитися як дорослими щодо дітей, так і самими дітьми стосовно одне одного. Законодавство України щороку поповнюється законами, які покликані захищати дітей від насильства та попереджувати його прояви в родині, у навчальних закладах, на вулицях міст та сіл. Та ефективно їх виконання можливе лише за умови спільної міжвідомчої діяльності.

У сучасній педагогіці поняття фасилітації широко використовується в аспекті міжособистісної взаємодії в педагогічному процесі. Головними якостями, якими повинен бути наділений соціальний педагог-фасилітатор – це щирість і відкритість, які означають, що він повинен досконало знати свої власні почуття настільки добре, наскільки можливо, і не фальшивити, адже дитина є чутливою і все відчуває серцем. Важливою характеристикою умінь фасилітації є відвертість, тобто бажання виражати на словах і на справі, свої почуття й ставлення до дитини.

Визначення сутності умінь фасилітації базується на аналізі цієї проблеми у працях відомих сучасних педагогів гуманістичної школи:

- фасилітативні уміння полягають не у формуванні дитини, а у допомозі їй стати самою собою (В. Зінченко, С. Моргунов);
- взаємодія «соціальний педагог – фасилітатор та дитина» забезпечує внутрішні умови (установки, потреби, здібності) з метою розвитку та саморозвитку дитини й дорослого (О. Гозман);
- «допомога» соціального педагога спрямована не лише до розуму й пам'яті дитини, але й до цілісності; вони допомагають їй виробити власний спосіб буття в культурі, зокрема, у навчанні (С. Гусинський);
- у процесі фасилітативної діяльності здійснюється спільний особистісний розвиток як соціального педагога, так і учня, а також і їх спільний особистісний розвиток (А. Орлов);
- фасилітативне спілкування – це взаємодія, яка будується «від дитини», від її індивідуального досвіду, цінностей, мотивації, потреб, смаків, здібностей, моральних принципів; це прийняття дитини такою, якою вона є, і сходження разом із нею до загальнолюдських цінностей, до культури (Л. Куликова).

Соціальний педагог-фасилітатор виконує роль соціального регулятора у вирішенні життєвих проблем дитини в сім'ї і школі. Відповідно до посадових обов'язків він здійснює профілактичну роботу, яка спрямована на попередження аморальної, протиправної, іншої асоціальної поведінки дітей та молоді, виявляє будь-які негативні впливи на життя і здоров'я учнів і запобігає цьому впливу.

Соціально-профілактична робота соціального педагога-фасилітатора щодо насилля над дітьми включає: *первинну* (як загальну просвіту всіх учасників навчально-виховного процесу щодо цього явища); *вторинну* (коли зафіксовано чи спостерігається жорстоке поводження з дітьми, членами родини, домашніми тваринами). Це цілеспрямована робота з окремими групами дорослих й дітей з метою зміни поводження з дітьми, формування гуманного ставлення дорослих до дітей, життєвих умінь і навичок у дорослих і дітей, роз'яснення сутності і відповідальності за насильство над дітьми); *третинну* (з тими, хто постраждав від жорстокого поводження, з метою навчання самозахисту; з тими, хто здійснює насилля, як соціальне навчання і контроль, що є умовою збереження сім'ї, збереження батьківських прав тощо).